

MEDVIDINA ŠPILJA NA OTOKU BIŠEVU

DOSADAŠNJA SAZNANJA O ŠPILJI

Piše: Vlado Božić, dipl.ing.
Speleološki odsjek HPD „Željezničar“, Zagreb

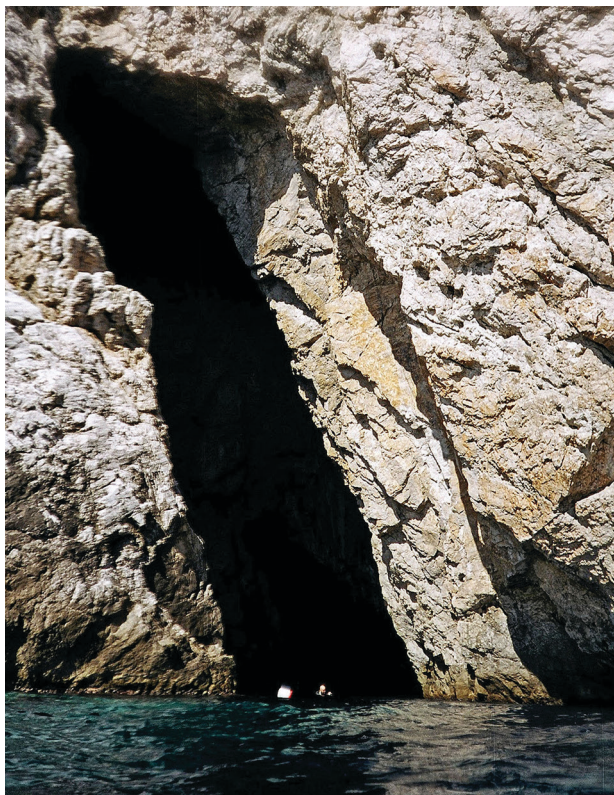
Ulazna dvorana foto: Hrvoje Cvitanović

U Hrvatskom primorju i Dalmaciji, koja je kao i cijela Hrvatska, u drugoj polovici 19. st. pripadala Austro-Ugarskoj Monarhiji, počeo se razvijati turizam. Da bi privukao što više turista, bečki je dvor nastojao propagirati „svoju“, tj. hrvatsku rivijeru kao konkurenciju tada već dobro poznatim rivijerama u Francuskoj i Italiji. Kako u novinama, preko kojih je jedino bilo moguće propagirati, fotografije još nisu bile dovoljno zastupljene, bilo je uobičajeno rabiti crteže. Zbog toga su po kraljevu nalogu u Hrvatsku poslana dva akademska slikara, neki Zelos i Eugen von Ransonnet, sa zadatkom da slikaju sve što bi moglo biti zanimljivo budućim turistima i da o tome pišu i objavljuju slike u ondašnjim novinama. Tako su ova dva slikara u proljeće 1884. došla u Dalmaciju i prihvatila se posla.

Eugen von Ransonnet bio je barun iz ugledne i imućne obitelji pa je mnogo putovao po Europi

i već je bio u Hrvatskoj gdje se upoznao s nekim hrvatskim velikašima. Za jednog posjeta grofovima Draškovićima u

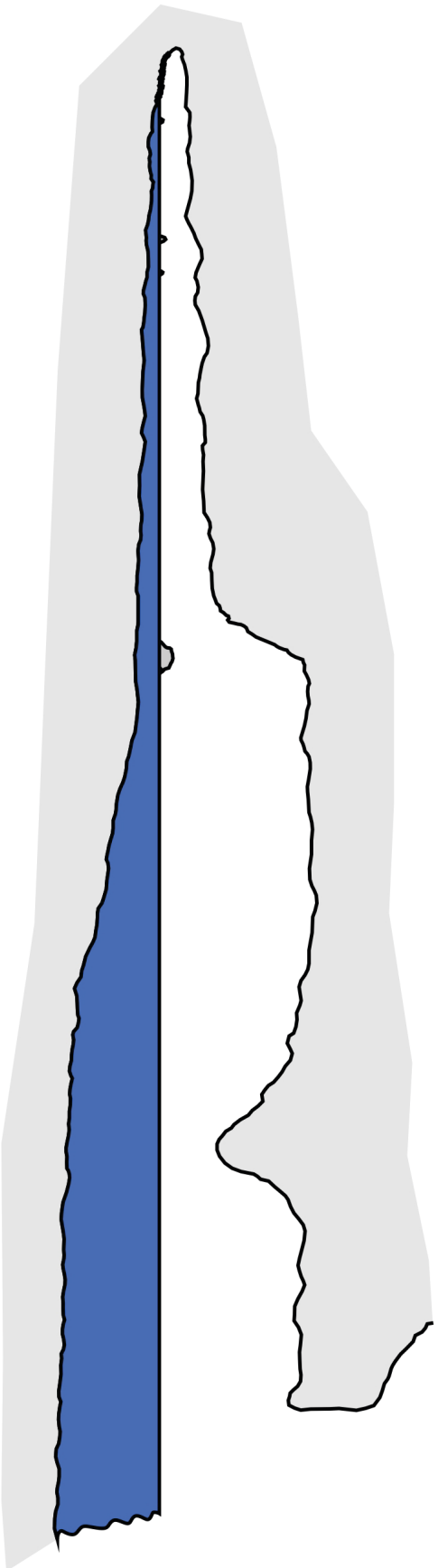
Trakošćanu izradio je i darovao im jednu sliku, koja je i danas izložena u muzejskom prostoru dvorca Trakošćan.

Ulaz u Medvedinu špilju nalazi se ispod 40 m visoke litice
foto: Branko Jalžić

U svibnju 1884. došao je i na otok Vis i počeo istraživati. Kako stoji napisano u ondašnjim novinama, posjetio je desetak špilja na otocima Visu i Biševu od kojih mu se Modra špilja svjeda najviše pa je svu svoju slikarsku i spisateljsku energiju posvetio njoj. U Beču, Berlinu, pa i Londonu, objavio je više kraćih vijesti o otkriću špilje, koja je po njegovu mišljenju ljepša od već glasovite Modre špilje na otoku Capriju u Italiji. Izradio je i desetak umjetničkih slika Modre špilje pa je počela „navala“ turista na Biševo.

O otkriću Modre špilje pisali su Ransonnet i drugi strani autori, ali ni jedan uz Modru špilju nije spomenuo i Medvedinu špilju (Božić, 1985).

0 25m

Medvidina špilja

otok Biševo

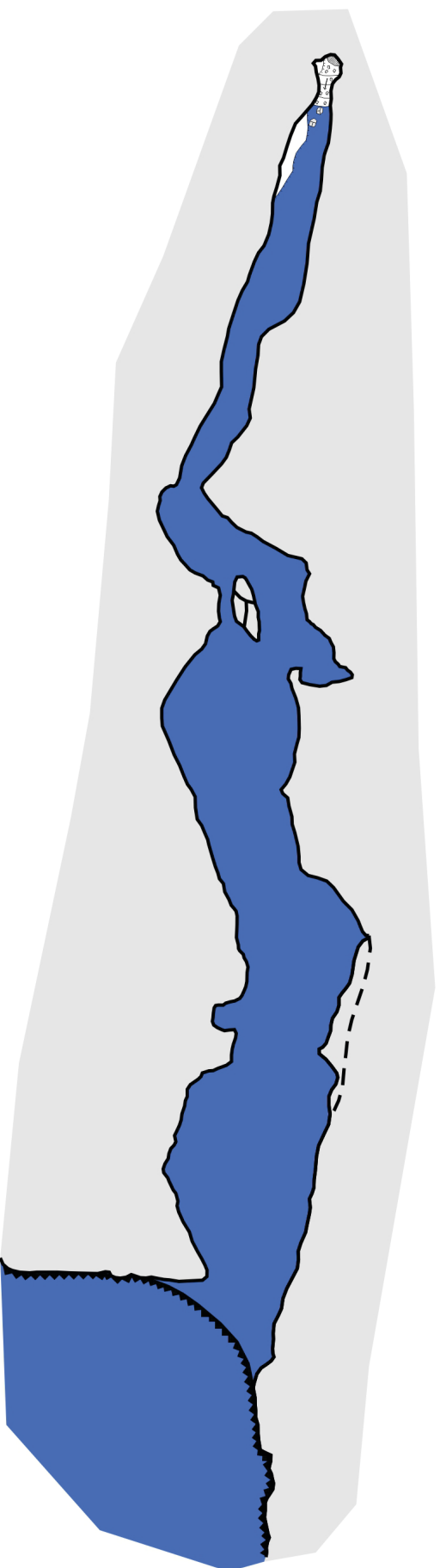
HBSD, 02. 10. 2005.

Topografski snimio: Hrvoje Cvitanović

Mjerio: Branko Jajžić

Računalna obrada: Neven Šuica

Duljina: 155m

Priprema za topografsko snimanje foto: Hrvoje Cvitanović

Srećom, s Eugenom von Ransonnetom špilje na otocima pratili su i naši ljudi koji su također pisali o Ransonnetovim otkrićima. Prvi je članak posvećen Modroj špilji, onda su je zvali Grad Balun, i Medvedinoj špilji, a napisao ga je Jakov Marinko ili Jakov Marinković pod pseudonimom J. M. Komižanin u ondašnjim novinama – Narodnom listu, br. 55, od 22. srpnja 1884. na str. 1 u Podlistku. Valja naglasiti da taj prvi članak ujedno daje i najopširniji opis Medvidine špilje objavljen do danas. Evo što je napisano:

Druga špilja, koja se zove „Medvidina“, nalazi se dalje prema jugu u luci zvanoj Trešnjavac. Ova špilja ima jedan ulaz, visok 9 m, a širok 7 m. Odmah iza otvora unutra je visina još veća, najme za 16 m, koja špilji daje oblik veoma lijepe gotske crkve, što se nad morem veličanstveno diže. Na 100 m od ulaza put unutra imade nasred špilje hrid, koja je pod morem za dva metra visoka. Ovdje prestaje sunčana rasvjeta špilje, jer čim si brodom prešo spomenutu hrid, kreneš na krivo, te padaš u tako strahovitu tamu, da već ne vidiš ni prsta pred nosom. Dakle ovdje treba užgati svieću, drugače valja ti lutati neznaš ni sam kamo. Od te hridi pa dalje voziš se za 60 m do druge hridi, koju već nemožeš čamcem proći, jer je preko sve

špilje. No iza te hridi put unutra ima ko naravni most, po kom se idje oko 20 m duljine, te se dolazi na žalo, koje je opet dugo oko 15 m, tako da ukupno sva špilja duga je od ulaza pa do unutra okolo 200 m, no ta duljina neidje ravnim već vijugastim pravcem – navlaš od prve hridi pa dalje unutra. Ona prednja čest špilje od ulaza do prve hridi široka je oko 14 m, al odovod napried put unutra širina se zužava tako da na kraju žala i špilje imade širina od 1½ do 2 m.

U prednjoj česti špilje opaža se veoma krasan prizor, iz svoda kaplje uvijek voda, tvarajuć tim po moru neizbrojinih vlastih zavojica, uslijed kojih vidiš množ liepih boja, što no opet povećava zanimivost dna, koje – svim da ne u onolikoj mjeri – ima ipak one osebine kano dno špilje Grada Baluna (prvi naziv Modre špilje, op. autora), te je naprotiv onomu ravno. I ovdje je more zanimivo radi svoje modrikave boje, te kad uroneš u nj ruku, pojavi se po gdjejoja srebrena iskra. U toj prednjoj česti špilje može se pred olujom ukloniti do 40 naših gajeta.

U najunutarnjem dielu špilje, to na žal, ima kojagod siga, izmedju tih diže se iz dna jedna, koja naliči kipu žene bez glave. Kojagod liepa siga visi takodjer iz svoda, koj je tu nizak. Tu u najunutarnjoj

strani špilje pri svieči videć unutarnju konfiguraciju špilje budi se u tebi nekakva osobita sensacija, koja ti srdce tišti sve dok niesi na sunčano svietlo izašao, pa i još dalje.

Ovu špilju su mjeseca svibnja t. g. posjetili skupa s baronom Ransonetom i vitez A. Kovačević, spljetski lučki kapetan, gospodin Zelos, akademski slikar i gospodin Breitweiser, pomoćnik mu. Pri posjetu ove špilje ostaše silno začudjeni, no pri kašnjem posjetu špilje Grada Baluna, začudjenju barona Ransoneta, nebijaše ni kraja ni konca. A tako je moralo da bude (Komižanin, 1884.).

Iz ovog se teksta može zaključiti da je navedena grupa ljudi najprije posjetila Medvidinu špilju, a tek onda Modru špilju.

O Modroj i Medvidinoj špilji počeli su pisati i drugi. Već dvije godine poslije, tj. 1886. anonimni je autor, pišući o Modroj špilji, usput spomenuo i Medvidinu špilju:

Otok Biševo – nazvan po Mlečićima Busi – posjeduje velik broj špilja, njeke od kojijeh treba da se još temeljito istraže. Barun Ransonnet poznaje 10 takovijeh špilja, u koje se može unići jedino brodom. Najveća

od tih špilja, imenom Medvidina, ima do 150 m duljine. Visina i sastavina kameña jednog nutrnog nezina prostora uprav čovjeka zadivljuje (*Anonymus, 1886.*)

Vidljivo je da je duljina Medvidine špilje procijenjena na 150 m (u odnosu na 200 m, koliko je napisao Komižanin).

Modrom špiljom bili su oduševljeni mnogi posjetitelji i naveliko pisali o njoj, a samo su neki usput spominjali i druge špilje na Biševu, ali imenom samo Medvidinu špilju. Jedan od tih zaljubljenika u Modru špilju bio je i Petar Kuničić, koji je od 1892. napisao više članaka o njoj, a prvi, u kojem spominje i Medvedinu špilju 1892. godine.

Na ostrvu ima mnogo svakovrsnih špilja, s toga se zove Biševo (talijanski Busi), pa su našim ribarima dobro poznate, osobito tako zvana „Medvidina špilja“, koja je duga 160 metara u moru, a po kopnu 13 m (*Kuničić, 1892.*)

Po ovom Kuničićevu opisu izlazi da je špilja duga 173 m. Malo više o Medvidinoj špilji Kuničić je 1932. napisao u knjižici cijeloj posvećenoj Viškom arhipelagu, u kojoj je najviše teksta posvetio Modroj špilji, a Medvidinoj tek nekoliko rečenica.

Prije nego ostavimo Biševo, zaželio sam vidjeti i **Medvedinu** spilju. Zakrenusmo put „Biskupove“. Ulazi se u spilju kroz hidrinasti otvor dug pet m. Unutrašnjost je vijugasta, duga 160 m, na kraju 13, a široka 14. Donekle je sigasta, a naokolo se unutra može hodati. Izgleda kao gotski hram. Voda je uopće modro-tamna, ali pruža oku raznovrsnih šarnih zraka. Zovu je Medvedina, jer se u njoj krije neka vrst morskih medvjeda ili tuljana. ... Ribari ga zovu „morski medvjed“, dok mu je znanstveni naziv „medvjedica sredozemska“ – *Monachus mediterraneus* (*Kuničić, 1932.*)

Kračić napisa o Medvidinoj špilji bilo je i kasnije. Vrijedi spomenuti inicijativu A. Tadića 1960. da se Medvidina špilja fizički i zakonski zaštiti (T a d i ć, 1960.). Medvidina špilja zakonsku je zaštitu dobila tek 1. ožujka 1967., i u registru geomorfoloških spomenika prirode vodi se pod br. 404 (Narodne novine br. 139, od 3. prosinca 2008.).

Medvidinu špilju spomenuli su 1973. i autori knjige Prirodne znamenitosti Hrvatske, I. Kriještarac 1974. u tjedniku Vikend, Tanja Abramović 1997. u časopisu Glorija, Radovan Marčić i

Miljenko Majnarić 1999. u intervjuu s Jasnom Antolović u časopisu More i Vlado Božić 1999., 2001. i 2009. u svojim Vodičima po turističkim špiljama u Hrvatskoj, te Neven Šerić 2006. u časopisu Hrvatska vodoprivreda. Navedeni autori navode da je duljina špilje 160 ili 165 m. Vjerujem da ima još autora koji su negdje spomenuli Medvidinu špilju. Međutim, svi autori koji su pisali nakon Petra Kuničića napisali su manje teksta od njega jer su veći dio teksta posvetili Modroj špilji, a o Medvedinoj pisali usput.

Zanimljivo je da unatoč brojnim posjetima Medvidinoj špilji dosad nije izrađen i objavljen nacrt špilje i nije objavljena ni jedna fotografija unutrašnjosti špilje. Objavljeno je tek nekoliko fotografija ulaza u špilju.

Iz objavljenih tekstova kojim se opisuje Medvidina špilja ne može se zaključiti tko je i kako odredio duljinu špilje i ostale mjere koje se spominju. Vjeruje se da su sve mjere određene procjenom, a ne mjerenjem pomoću nekog mjernog pribora.

POPIS LITERATURE:

J. M. Komižanin (Jakov Marinković), 1884: Podlistak - *Dvie špilje na otoku Biševu kod Komiže*. Narodni list, god. 23, br. 55, od 22. srpnja 1884. Zadar

Anonymus, 1886: *Modra špilja na otoku Biševu*. Zora, god. 3. br. 1, str. 6, Zadar

Petar Kuničić, 1892: «*Modra spila*» na *Biševu kod Visa*. Vienac, br. 31, str. 487, Zagreb

Petar Kuničić, 1932: *Biševska Modra spila - Vodič po Viškom arhipelagu*. Naklada knjižare «Jadran», str. 45, Dubrovnik

A. Tadić, 1960: *Zaštita pećine Medvedine na otoku Biševu*. Priroda, br. 9, str. 338, Zagreb

Zvonimir Badovinac, Ivica Bralić, Marinko Kamenarović, Ratko Kevo, Zvezdica Mikulić, Oskar Piškorić, 1973: *Biševske špilje*. Prirodne znamenitosti Hrvatske, str. 22-23, Zagreb

I. Kriještarac, 1974: *Najljepša na svijetu*. Vikend, od?....., str. 24, Zagreb

Vlado Božić, 1985: *Sto godina Modre špilje na Biševu*. Naše planine, br. 3-4, str. 64-67, Zagreb

Tanja Abramović, 1997: *Veliko plavetnilo viških špilja (Modra i Medvedina)*. Glorija, br. 131, od 11. srpnja 1997, str. 48-50, Zagreb

Radovan Marčić i Miljenko Majnarić, 1999: *Intervju: Jasna Antolović – Medvidino kolo sreće*. More, travanj 1999, br. 48, str. 40-44, Zagreb

Vlado Božić, 1999: *Medvedina špilja*. Speleološki turizam u Hrvatskoj, str. 155-156, Zagreb

Vlado Božić, 2001: *Die Medvedina Grotte*. Schauhöhlen in Kroatien, str. 106-107, Zagreb

Neven Šerić, 2006: *Biševo – tajanstveni otok špilja*, Hrvatska vodoprivreda, br. 159, za ožujak 2006, str. 83-88, Zagreb

Vlado Božić, 2009: *Medvedina špilja*. Vodič po pristupačnim špiljama i jamama u Hrvatskoj, str. 270, Zagreb

MEDVIDINA CAVE ON BIŠEVO ISLAND

At the end of the 19th century, to advertise it as the Croatian Riviera, the Austro-Hungarian government sent master painters to Dalmatia to paint everything of interest in order to compete with French and Italian Rivas. As a part of this effort, Eugen von Ransonnet came to the island of Vis in 1884 and visited around ten caves in the area, finding Modra Špilja (the Blue Cave) on the island of Biševo the most fascinating. He wrote about it a lot and made around ten paintings. He has never mentioned the Medvidina Cave. Local media followed Ransonnet's stay in Dalmatia and the first descriptions of Modra Cave and Medvidina Cave date back to 1884 (written by J. M. Komižanin). Several authors wrote about Medvidina Cave, in particular Petar Kuničić in 1892 and 1932. The first estimation of the cave's length was around 200m, then 150m, then 173m. Finally, length of 160-165m was accepted and all subsequent authors referred to that datum. So far no maps or photographs of the inside of the cave have been published.

OPIS ŠPILJE

Medvidina špilja nalazi se na južnom dijelu otoka Biševa u blizini rta Biskup, pod 40-metarskom liticom. Ulaz u špilju visine je oko 20 m, dok je njegova širina 12 m. Dubina mora ispod ulaza iznosi 9 m. Ulazni dio špilje do duljine od 45 m širine je 15-ak metara, dok joj je prosječna visina također 15 m, a dubina mora je kao i na ulaznom dijelu. Do te dužine nije potrebna rasvjeta jer dopire danje svjetlo. Na 80-ak metara od

ulaza visina stropa pada na 5 m, a širina kanala iznosi između 2,5 i 5 m. Odatle pa prema kraju špilje dubina se mora smanjuje, dok je samo zadnjih 5 m špilje kopno, tj. pješčana plaža na kojoj su po pričama lokalnog stanovništva boravile Sredozemne medvjedice. Špilja je po njima i dobila ime.

Hrvoje Cvitanović